Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
SÁNCHEZ-BORDONA
της 8ης Μαΐου 2024 [1]

Υποθέσεις C-717/22 και C-372/23

SISTEM LUX OOD
και
VU
κατά
Teritorialna direktsia Mitnitsa Burgas

[αιτήσεις του Rayonen sad Svilengrad
(περιφερειακού δικαστηρίου Svilengrad, Βουλγαρία)
και του Administrativen sad Haskovo
(διοικητικού δικαστηρίου Haskovo, Βουλγαρία)
για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Προδικαστική παραπομπή – Τελωνειακή ένωση και ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων – Κανονισμός (ΕΕ) 952/2013 – Παράβαση της τελωνειακής νομοθεσίας – Διοικητικές κυρώσεις – Αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές κυρώσεις – Εθνική ρύθμιση που προβλέπει τη δήμευση του αντικειμένου της τελωνειακής παράβασης – Περιουσιακά στοιχεία που ανήκουν σε τρίτο»

1. Με τις δύο αυτές αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως τα βουλγαρικά δικαστήρια εκφράζουν στο Δικαστήριο τις αμφιβολίες τους ως προς την ερμηνεία του καθεστώτος παραβάσεων και κυρώσεων που θεσπίζει ο κανονισμός (ΕΕ) 952/2013 [2].

2. Κατ' ουσίαν, με τα ερωτήματά τους ζητούν να διευκρινισθεί: α) αν ο δόλος αποτελεί υποχρεωτικό στοιχείο της παράβασης που συνίσταται στην παράλειψη παροχής στις τελωνειακές αρχές των πληροφοριών που προβλέπει το άρθρο 15 του τελωνειακού κώδικα και β) αν το δίκαιο της Ένωσης αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση η οποία προβλέπει τη δήμευση των εμπορευμάτων ως κύρωση για την παράβαση των τελωνειακών υποχρεώσεων σε περιπτώσεις όπως οι επίμαχες στις κύριες διαφορές.

[1] Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ισπανική.

[2] Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Οκτωβρίου 2013, για τη θέσπιση του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα (ΕΕ 2013, L 269, σ. 1). Στο εξής: τελωνειακός κώδικας.

I. Το νομικό πλαίσιο

A. Το δίκαιο της Ένωσης

1. Η απόφαση-πλαίσιο 2005/212/ΔΕΥ[3]

3. Το άρθρο 1 («Ορισμοί»), τέταρτη περίπτωση, ορίζει ότι «ως “δήμευση” νοείται μια ποινή ή ένα μέτρο που διατάσσεται από δικαστήριο κατόπιν διαδικασίας σχετικής με ένα ή περισσότερα ποινικά αδικήματα και καταλήγει στην οριστική αποστέρηση του περιουσιακού στοιχείου» [4].

2. Ο τελωνειακός κώδικας

4. Η αιτιολογική σκέψη 38 προβλέπει τα εξής:

«Είναι σκόπιμο να λαμβάνεται υπόψη η καλή πίστη του ενδιαφερομένου σε περιπτώσεις κατά τις οποίες γεννάται τελωνειακή οφειλή λόγω μη συμμόρφωσης με την τελωνειακή νομοθεσία και να ελαχιστοποιούνται οι επιπτώσεις της αμέλειας εκ μέρους του οφειλέτη».

5. Η αιτιολογική σκέψη 45 διαλαμβάνει ότι:

«Είναι σκόπιμο να θεσπισθούν, σε ενωσιακό επίπεδο, οι κανόνες που διέπουν την καταστροφή ή την κατ’ άλλο τρόπο διάθεση των εμπορευμάτων από τις τελωνειακές αρχές, εφόσον τούτα αποτελούν ζητήματα για τα οποία απαιτούταν προηγουμένως εθνική νομοθεσία».

6. Το άρθρο 15 («Παροχή πληροφοριών στις τελωνειακές αρχές») έχει ως εξής:

«1. Κάθε πρόσωπο που συμμετέχει άμεσα ή έμμεσα στη διεκπεραίωση τελωνειακών διατυπώσεων ή σε τελωνειακούς ελέγχους παρέχει, μετά από αίτημα των τελωνειακών αρχών και εντός της εκάστοτε καθοριζόμενης προθεσμίας, στις αρχές αυτές, όλα τα απαραίτητα έγγραφα και πληροφορίες στην κατάλληλη μορφή, και όλη την απαιτούμενη βοήθεια για τη διεκπεραίωση αυτών των διατυπώσεων ή ελέγχων.

2. Η υποβολή τελωνειακής διασάφησης, διασάφησης για προσωρινή εναπόθεση, συνοπτικής διασάφησης εισόδου, συνοπτικής διασάφησης εξόδου, διασάφησης επανεξαγωγής ή γνωστοποίησης επανεξαγωγής από πρόσωπο στις τελωνειακές αρχές, ή η υποβολή αίτησης για χορήγηση άδειας ή για τη λήψη άλλης απόφασης, καθιστούν το ενδιαφερόμενο πρόσωπο υπεύθυνο για όλα τα ακόλουθα:

α) την ακρίβεια και την πληρότητα των πληροφοριών που παρέχονται στη διασάφηση, τη γνωστοποίηση ή την αίτηση,

β) τη γνησιότητα, την ακρίβεια και την ισχύ κάθε εγγράφου που συνοδεύει τη διασάφηση, τη γνωστοποίηση ή την αίτηση,

[3] Απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου, της 24ης Φεβρουαρίου 2005, για τη δήμευση των προϊόντων, οργάνων και περιουσιακών στοιχείων του εγκλήματος (ΕΕ 2005, L 68, σ. 49).

[4] Δυνάμει του άρθρου 14 της οδηγίας 2014/42/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 3ης Απριλίου 2014, σχετικά με τη δέσμευση και τη δήμευση οργάνων και προϊόντων εγκλήματος στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ 2014, L 127, σ. 39), ο ορισμός αυτός αντικαταστάθηκε από το ακόλουθο κείμενο: «ως “δήμευση” νοείται η οριστική αποστέρηση του περιουσιακού στοιχείου την οποία διατάσσει δικαστήριο σε σχέση με ποινικό αδίκημα».

γ) την εκπλήρωση, κατά περίπτωση, όλων των υποχρεώσεων σχετικά με την υπαγωγή των εμπορευμάτων στο εκάστοτε τελωνειακό καθεστώς ή σχετικά με την εκτέλεση των εγκεκριμένων πράξεων.

Το πρώτο εδάφιο ισχύει επίσης για την παροχή οιασδήποτε πληροφορίας υπό οιαδήποτε άλλη μορφή ζητείται από τις τελωνειακές αρχές ή παρέχεται σε αυτές.

Στην περίπτωση που υποβάλλεται διασάφηση ή γνωστοποίηση, υποβάλλεται αίτηση ή παρέχονται πληροφορίες από τελωνειακό αντιπρόσωπο του ενδιαφερομένου προσώπου, όπως αναφέρεται στο άρθρο 18, ο εν λόγω τελωνειακός αντιπρόσωπος δεσμεύεται επίσης από τις υποχρεώσεις που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο της παρούσας παραγράφου».

7. Το άρθρο 42 («Επιβολή κυρώσεων») έχει ως εξής:

«1. Κάθε κράτος μέλος προβλέπει κυρώσεις για μη συμμόρφωση με την τελωνειακή νομοθεσία. Οι κυρώσεις αυτές είναι αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές.

2. Εφόσον επιβάλλονται διοικητικές κυρώσεις, μπορούν να λαμβάνουν, μεταξύ άλλων, μία ή και τις δύο από τις ακόλουθες μορφές:

α) χρηματική επιβάρυνση εκ μέρους των τελωνειακών αρχών, συμπεριλαμβανομένου, όπου απαιτείται, διακανονισμού που επέχει θέση ποινικής κύρωσης,

β) ανάκληση, αναστολή ή τροποποίηση άδειας που κατέχει ο ενδιαφερόμενος.

[…]»

8. Το άρθρο 79 («Τελωνειακή οφειλή που γεννάται λόγω μη τήρησης υποχρεώσεων και όρων»), παράγραφος 1, προβλέπει ότι:

«Για τα εμπορεύματα που υπόκεινται σε εισαγωγικό δασμό, γεννάται τελωνειακή οφειλή κατά την εισαγωγή λόγω της μη τήρησης οποιουδήποτε από τα εξής:

α) μιας από τις υποχρεώσεις που καθορίζονται στην τελωνειακή νομοθεσία όσον αφορά την είσοδο μη ενωσιακών εμπορευμάτων στο τελωνειακό έδαφος της Ένωσης, την απομάκρυνσή τους από την τελωνειακή επιτήρηση ή τη διακίνηση, μεταποίηση, αποθήκευση, προσωρινή εναπόθεση, προσωρινή εισαγωγή ή διάθεση των εμπορευμάτων αυτών εντός του εν λόγω εδάφους,

β) μιας από τις υποχρεώσεις που ορίζονται στην τελωνειακή νομοθεσία σχετικά με τον ειδικό προορισμό εμπορευμάτων εντός του τελωνειακού εδάφους της Ένωσης,

γ) ενός όρου που έχει καθορισθεί για την υπαγωγή μη ενωσιακών εμπορευμάτων σε τελωνειακό καθεστώς ή τη χορήγηση, λόγω του ειδικού προορισμού των εμπορευμάτων, δασμολογικής απαλλαγής ή μειωμένου συντελεστή εισαγωγικού δασμού».

9. Το άρθρο 158 («Τελωνειακή διασάφηση εμπορευμάτων και τελωνειακή επιτήρηση ενωσιακών εμπορευμάτων») ορίζει ότι:

«1. Όλα τα εμπορεύματα που πρόκειται να υπαχθούν σε τελωνειακό καθεστώς, με εξαίρεση το καθεστώς ελεύθερης ζώνης, πρέπει να καλύπτονται από τελωνειακή διασάφηση κατάλληλη για το συγκεκριμένο τελωνειακό καθεστώς.

2. Σε ειδικές περιπτώσεις, εκτός αυτών που αναφέρονται στο άρθρο 6 παράγραφος 3, η υποβολή της τελωνειακής διασάφησης μπορεί να γίνει χρησιμοποιώντας μέσα άλλα από τις ηλεκτρονικές τεχνικές επεξεργασίας δεδομένων.

3. Τα ενωσιακά εμπορεύματα που αποτελούν αντικείμενο διασάφησης προς εξαγωγή, εσωτερική ενωσιακή διαμετακόμιση ή τελειοποίηση προς επανεξαγωγή υπόκεινται σε τελωνειακή επιτήρηση από τη στιγμή αποδοχής της διασάφησης που αναφέρεται στην παράγραφο 1 και έως τη στιγμή που εξέρχονται από το τελωνειακό έδαφος της Ένωσης ή εγκαταλείπονται υπέρ του Δημοσίου ή καταστρέφονται ή έως τη στιγμή ακύρωσης της τελωνειακής διασάφησης».

10. Κατά το άρθρο 198 («Μέτρα που πρέπει να λαμβάνουν οι τελωνειακές αρχές»):

«1. Οι τελωνειακές αρχές λαμβάνουν όλα τα απαραίτητα μέτρα, συμπεριλαμβανομένων της δήμευσης, της πώλησης ή της καταστροφής των εμπορευμάτων, για τη διάθεση των εμπορευμάτων, στις ακόλουθες περιπτώσεις:

α) όταν μία από τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στην τελωνειακή νομοθεσία σχετικά με την εισαγωγή μη ενωσιακών εμπορευμάτων στο τελωνειακό έδαφος της Ένωσης δεν έχει εκπληρωθεί ή όταν τα εμπορεύματα έχουν διαφύγει της τελωνειακής επιτήρησης,

[…]».

11. Το άρθρο 233 («Υποχρεώσεις του δικαιούχου καθεστώτος ενωσιακής διαμετακόμισης και του μεταφορέα και του παραλήπτη εμπορευμάτων που διακινούνται στο πλαίσιο καθεστώτος ενωσιακής διαμετακόμισης»), παράγραφος 3, προβλέπει ότι:

«Ο μεταφορέας ή ο παραλήπτης των εμπορευμάτων που αποδέχεται τα εμπορεύματα γνωρίζοντας ότι διακινούνται στο πλαίσιο καθεστώτος ενωσιακής διαμετακόμισης υποχρεούται, επίσης, να προσκομίζει άθικτα τα εμπορεύματα στο τελωνείο προορισμού εντός της προβλεπόμενης προθεσμίας και σύμφωνα με τα μέτρα που έχουν ληφθεί από τις τελωνειακές αρχές για να εξασφαλίζεται η εξακρίβωση της ταυτότητάς τους».

Β. Το εθνικό δίκαιο. Zakon za mitnitsite (τελωνειακός νόμος)

12. Το άρθρο 231 προβλέπει ότι οι αποφάσεις επιβολής διοικητικών κυρώσεων λαμβάνονται από τον διευθυντή του τελωνείου ή από τους υπαλλήλους που ορίζονται από αυτόν.

13. Κατά το άρθρο 233:

«1. Στο πρόσωπο που διακινεί ή μεταφέρει εμπορεύματα μέσω των εθνικών συνόρων, ή επιχειρεί να το πράξει, χωρίς τη γνώση ή την άδεια των τελωνειακών αρχών, επιβάλλεται, όταν η πράξη δεν συνιστά ποινικό αδίκημα, πρόστιμο για λαθρεμπορία ύψους από 100 % έως 200 % της

δασμολογητέας αξίας των εμπορευμάτων ή, σε περίπτωση εξαγωγής, της αξίας των εμπορευμάτων.

[…].

6. Τα προϊόντα που αποτελούν αντικείμενο λαθρεμπορίας δημεύονται υπέρ του Δημοσίου ανεξαρτήτως ιδιοκτήτη, ενώ σε περίπτωση που έχουν εκλείψει ή απαλλοτριωθεί επιβάλλεται [στον δράστη] πρόστιμο ίσο με τη δασμολογητέα αξία τους ή, σε περίπτωση εξαγωγής, της αξίας των εμπορευμάτων.

[…]»

II. Τα πραγματικά περιστατικά, οι ένδικες διαφορές και τα προδικαστικά ερωτήματα

14. Στις 28 Μαΐου 2021 ο VU, Σέρβος υπήκοος, οδηγώντας από την Τουρκία με κατεύθυνση προς τη Σερβία φορτηγό με ημιρυμουλκούμενο φορτωμένο με προφίλ αλουμινίου κατέφθασε σε τελωνειακό σταθμό της Βουλγαρίας.

15. Κατά τον έλεγχο των τελωνειακών εγγράφων και τη ζύγιση του οχήματος διαπιστώθηκε ότι υπήρχαν σαφώς περισσότερα εμπορεύματα από όσα είχαν δηλωθεί στα έγγραφα αυτά.

16. Κατά τον οικείο έλεγχο, στον χώρο φόρτωσης του οχήματος βρέθηκαν 13 παλέτες με προφίλ αλουμινίου. Σύμφωνα με τα έγγραφα, πέντε από αυτές αντιστοιχούσαν πλήρως στο φορτίο που είχε αποσταλεί από συγκεκριμένη επιχείρηση. Τα προφίλ που περιέχονταν στις οκτώ λοιπές παλέτες που είχαν αποσταλεί από άλλη επιχείρηση δεν είχαν δηλωθεί.

17. Από αυτά τα πραγματικά περιστατικά προέκυψαν δύο ένδικες διαδικασίες, στο πλαίσιο καθεμίας από τις οποίες το αρμόδιο δικαστήριο αποφάσισε να υποβάλει στο Δικαστήριο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως.

A. Η υπόθεση C-717/22

18. Στις 28 Μαΐου 2021 κινήθηκε από την Teritorialna direktsia «Juzhna morska» (περιφερειακή διεύθυνση «Juzhna morska», Βουλγαρία) διοικητική διαδικασία επιβολής κυρώσεων για παράβαση του άρθρου 233, παράγραφος 1, του τελωνειακού νόμου, κατά του οδηγού του φορτηγού με ημιρυμουλκούμενο. Οι πλάκες αλουμινίου που δεν είχαν δηλωθεί, καθώς και το αρθρωτό φορτηγό, δημεύθηκαν.

19. Η διοικητική διαδικασία επιβολής κυρώσεων περατώθηκε λόγω της κίνησης προανακριτικής διαδικασίας για τα ίδια πραγματικά περιστατικά.

20. Αφού τελικώς αποκλείσθηκε η τέλεση ποινικού αδικήματος και κινήθηκε εκ νέου η διαδικασία επιβολής κυρώσεων, η διοικητική αρχή έκρινε ότι η πράξη που τέλεσε ο οδηγός (δηλαδή η διακίνηση των πλακών αλουμινίου μέσω των εθνικών συνόρων, χωρίς τη γνώση και την άδεια της τελωνειακής αρχής) στοιχειοθετεί την παράβαση που προβλέπεται στο άρθρο 233, παράγραφος 1, του τελωνειακού νόμου.

21. Ως εκ τούτου, η διοικητική αρχή:

– Επέβαλε στον οδηγό διοικητική κύρωση υπό τη μορφή χρηματικού προστίμου ύψους 73 140,06 βουλγαρικών λεβ (BGN) (περίπου 37 400 ευρώ), το οποίο αντιστοιχεί στο 100 % της δασμολογητέας αξίας των εμπορευμάτων.

– Κατ' εφαρμογήν του άρθρου 233, παράγραφος 6, σε συνδυασμό με το άρθρο 233, παράγραφος 1, του τελωνειακού νόμου, διέταξε να δημευθούν οι πλάκες αλουμινίου και να αποδοθεί το φορτηγό με το ημιρυμουλκούμενο στον κύριό του, δηλαδή σε τρίτο πρόσωπο που δεν είχε συμμετοχή στα πραγματικά περιστατικά.

22. Η εταιρία Sistem Lux, ιδιοκτήτρια των δημευθέντων εμπορευμάτων, άσκησε προσφυγή κατά της εν λόγω απόφασης επιβολής προστίμου ενώπιον του Rayonen sad Svilengrad (περιφερειακού δικαστηρίου Svilengrad, Βουλγαρία), το οποίο αποφάσισε την υποβολή στο Δικαστήριο τριών προδικαστικών ερωτημάτων, εκ των οποίων παρατίθενται τα δύο πρώτα:

«1) Έχει το άρθρο 42, παράγραφος 2, του [τελωνειακού κώδικα], το οποίο ορίζει περιοριστικώς τα είδη διοικητικών κυρώσεων που μπορούν να επιβληθούν σε περίπτωση μη τήρησης της τελωνειακής νομοθεσίας, σε συνδυασμό με το άρθρο 17, παράγραφος 1, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης [στο εξής: Χάρτης], την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση, όπως αυτή του άρθρου 233, παράγραφος 6, του [τελωνειακού νόμου], η οποία προβλέπει, ως παρεπόμενη διοικητική κύρωση, τη δήμευση (στέρηση της ιδιοκτησίας υπέρ του Δημοσίου) του αντικειμένου της παραβάσεως; Επιτρέπεται η δήμευση του αντικειμένου της παραβάσεως στις περιπτώσεις κατά τις οποίες το περιουσιακό στοιχείο που έχει δημευθεί ανήκει σε πρόσωπο διαφορετικό από τον δράστη;

2) Έχει το άρθρο 42, παράγραφος 1, του [τελωνειακού κώδικα], σε συνδυασμό με το άρθρο 49, παράγραφος 3, του Χάρτη, την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση, όπως αυτή του άρθρου 233, παράγραφος 6, του [τελωνειακού νόμου], η οποία, πέραν της κυρώσεως του "προστίμου", προβλέπει, ως παρεπόμενη διοικητική κύρωση, τη δήμευση (στέρηση της ιδιοκτησίας υπέρ του Δημοσίου) του αντικειμένου της παραβάσεως, καθόσον η ρύθμιση αυτή συνεπάγεται προσβολή του δικαιώματος ιδιοκτησίας δυσανάλογη σε σχέση με τον επιδιωκόμενο θεμιτό σκοπό, στις ακόλουθες περιπτώσεις: Γενικώς, στις περιπτώσεις κατά τις οποίες το δημευθέν περιουσιακό στοιχείο που αποτέλεσε το αντικείμενο της παραβάσεως ανήκει στον δράστη και στις περιπτώσεις που αυτό ανήκει σε τρίτο και όχι στον δράστη και, ειδικώς, στις περιπτώσεις που ο δράστης διέπραξε την παράβαση όχι εκ προθέσεως αλλά εξ αμελείας;»

Β. Η υπόθεση C-372/23

23. Ο VU, ο μεταφορέας που μνημονεύεται στην υπόθεση C-717/22, άσκησε προσφυγή ενώπιον του Rayonen sad Svilengrad (περιφερειακού δικαστηρίου Svilengrad) βάλλοντας τόσο κατά του προστίμου που επιβλήθηκε όσο και κατά της δήμευσης των εμπορευμάτων. Η προσφυγή απορρίφθηκε με απόφαση της 17ης Ιανουαρίου 2022.

24. Ο VU άσκησε αναίρεση κατά της πρωτόδικης απόφασης ενώπιον του Administrativen sad Haskovo (διοικητικού δικαστηρίου Haskovo, Βουλγαρία), το οποίο αποφάσισε να υποβάλει στο Δικαστήριο πέντε προδικαστικά ερωτήματα, εκ των οποίων παρατίθενται τα τέσσερα πρώτα:

«1) Έχει το άρθρο 15, σε συνδυασμό με το άρθρο 42, παράγραφος 1, του [τελωνειακού κώδικα], την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση, όπως αυτή του άρθρου 233, παράγραφος 1, του [τελωνειακού νόμου], σε συνδυασμό με το άρθρο 7 του Zakon za administrativnite narushenia i nakazania (νόμου περί διοικητικών παραβάσεων και κυρώσεων), η οποία προβλέπει την επιβολή κυρώσεως για λαθρεμπορία χωρίς πρόθεση σε περιπτώσεις τελωνειακής παραβάσεως που οφείλεται σε παράβαση της υποχρέωσης σύνεσης λόγω της μη τηρήσεως του προβλεπόμενου τύπου για τη διασάφηση των εμπορευμάτων που μεταφέρονται μέσω των εθνικών συνόρων; Είναι επιτρεπτή εθνική ρύθμιση η οποία, σε τέτοιες περιπτώσεις, επιτρέπει τον χαρακτηρισμό της παραβάσεως ως λαθρεμπορίας εξ αμελείας ή απαιτείται πρόθεση για τη στοιχειοθέτηση της λαθρεμπορίας ως τελωνειακής παραβάσεως;

2) Έχει το άρθρο 42, παράγραφος 1, του [τελωνειακού κώδικα] την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση, όπως αυτή του άρθρου 233, παράγραφος 1, του [τελωνειακού νόμου], σε συνδυασμό με το άρθρο 7 του [νόμου περί διοικητικών παραβάσεων και κυρώσεων], σύμφωνα με την οποία παράβαση εμπίπτουσα στην έννοια της "λαθρεμπορίας", η οποία διαπράττεται για πρώτη φορά, ανεξάρτητα από το εάν διαπράχθηκε εκ προθέσεως ή χωρίς πρόθεση, μπορεί να τιμωρηθεί με κύρωση της ίδιας φύσεως και του ίδιου ύψους, ήτοι με "πρόστιμο" κυμαινόμενο από το 100 % έως το 200 % της δασμολογητέας αξίας του αντικειμένου της παραβάσεως;

3) Έχει το άρθρο 42, παράγραφος 2, του [τελωνειακού κώδικα] την έννοια ότι δεν είναι επιτρεπτή εθνική ρύθμιση, όπως αυτή του άρθρου 233, παράγραφος 6, του [τελωνειακού νόμου], η οποία προβλέπει ως παρεπόμενη διοικητική κύρωση τη δήμευση (στέρηση της ιδιοκτησίας υπέρ του Δημοσίου) των εμπορευμάτων ή πραγμάτων που αποτέλεσαν το αντικείμενο της παραβάσεως και των οποίων η κατοχή δεν απαγορεύεται; Επιτρέπεται η δήμευση του αντικειμένου της παραβάσεως στις περιπτώσεις κατά τις οποίες το δημευθέν περιουσιακό στοιχείο ανήκει σε πρόσωπο διαφορετικό από τον δράστη;

4) Έχει το άρθρο 42, παράγραφος 1, του [τελωνειακού κώδικα], σε συνδυασμό με το άρθρο 49, παράγραφος 3, του Χάρτη […], την έννοια ότι δεν είναι επιτρεπτή εθνική ρύθμιση, όπως αυτή του άρθρου 233, παράγραφος 6, του [τελωνειακού νόμου], η οποία, πέραν της κυρώσεως του "προστίμου", προβλέπει, ως παρεπόμενη διοικητική κύρωση, τη δήμευση (στέρηση της ιδιοκτησίας υπέρ του Δημοσίου) των εμπορευμάτων ή πραγμάτων που αποτέλεσαν αντικείμενο της παραβάσεως και των οποίων η κατοχή δεν απαγορεύεται, καθόσον η ρύθμιση αυτή συνεπάγεται προσβολή του δικαιώματος ιδιοκτησίας δυσανάλογη σε σχέση με τον επιδιωκόμενο θεμιτό σκοπό, στις ακόλουθες περιπτώσεις: Γενικώς, στις περιπτώσεις κατά τις οποίες το δημευθέν περιουσιακό στοιχείο που αποτέλεσε το αντικείμενο της παραβάσεως ανήκει στον δράστη και στις περιπτώσεις που αυτό ανήκει σε τρίτο και όχι στον δράστη και, ειδικώς, στις περιπτώσεις που ο δράστης διέπραξε την παράβαση όχι εκ προθέσεως αλλά εξ αμελείας;»

III. Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

25. Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως στην υπόθεση C-717/22 περιήλθε στο Δικαστήριο στις 23 Νοεμβρίου 2022.

26. Γραπτές παρατηρήσεις στην υπόθεση αυτή κατέθεσαν η Sistem Lux, η Teritorialna direktsia Mitnitsa Burgas (περιφερειακή διεύθυνση του τελωνείου Burgas, Βουλγαρία), η Βουλγαρική, η Ιταλική και η Λεττονική Κυβέρνηση, καθώς και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

27. Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως στην υπόθεση C-372/23 περιήλθε στο Δικαστήριο στις 13 Ιουνίου 2023.

28. Γραπτές παρατηρήσεις στη δεύτερη αυτή υπόθεση κατέθεσαν η Teritorialna direktsia Mitnitsa Burgas (περιφερειακή διεύθυνση του τελωνείου Burgas), η Βελγική, η Βουλγαρική, η Ισπανική και η Ιταλική Κυβέρνηση, καθώς και η Επιτροπή.

29. Για την επ' ακροατηρίου συζήτηση οι δύο υποθέσεις συνενώθηκαν λόγω συνάφειας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως.

30. Το Δικαστήριο, το οποίο δεν έκρινε αναγκαία τη διεξαγωγή δημόσιας επ' ακροατηρίου συζήτησης, ζήτησε να επικεντρωθούν οι προτάσεις στα δύο πρώτα ερωτήματα της υπόθεσης C-717/22 (τα οποία είναι κατ' ουσίαν πανομοιότυπα με το τρίτο και το τέταρτο ερώτημα της υπόθεσης C-372/23) και στα δύο πρώτα ερωτήματα της υπόθεσης C-372/23.

IV. Ανάλυση

31. Τα δύο πρώτα ερωτήματα της υπόθεσης C-717/22 αφορούν τη συμβατότητα με το δίκαιο της Ένωσης εθνικής ρύθμισης η οποία για ορισμένη τελωνειακή παράβαση προβλέπει τη δήμευση του οικείου εμπορεύματος.

32. Τα δύο πρώτα ερωτήματα της υπόθεσης C-372/23 αφορούν τη συμβατότητα με το δίκαιο της Ένωσης εθνικής ρύθμισης που προβλέπει την επιβολή ορισμένης κύρωσης για τη διάπραξη λαθρεμπορίας.

33. Αρχικώς θα αναλυθούν τα προδικαστικά ερωτήματα σχετικά με την κύρια κύρωση (υπόθεση C-372/23) και ακολούθως θα εξετασθούν τα προδικαστικά ερωτήματα που αφορούν τη δήμευση (υποθέσεις C-717/22 και C-372/23).

34. Δεν θα εξετασθεί η σημασία του άρθρου 17, παράγραφος 1, και του άρθρου 49, παράγραφος 3, του Χάρτη, δεδομένου ότι τα αιτούντα δικαστήρια δεν εκθέτουν τους λόγους για τους οποίους ζητούν εν προκειμένω την ερμηνεία των διατάξεων αυτών.

A. Επιβολή κύρωσης για την παράβαση της υποχρέωσης παροχής τελωνειακών πληροφοριών (πρώτο και δεύτερο προδικαστικό ερώτημα στην υπόθεση C-372/23)

35. Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν είναι συμβατή με το δίκαιο της Ένωσης (ιδίως με το άρθρο 15, σε συνδυασμό με το άρθρο 42, παράγραφος 1, του τελωνειακού κώδικα) εθνική διάταξη η οποία προβλέπει την επιβολή κύρωσης για τελωνειακή παράβαση που διαπράχθηκε λόγω της μη επίδειξης της δέουσας επιμέλειας, την οποία χαρακτηρίζει ως λαθρεμπορία εξ αμελείας.

36. Ειδικότερα, ζητεί να διευκρινισθεί:

– Αν απαιτείται δόλος ως υποχρεωτικό στοιχείο της υποστάσεως του αδικήματος της λαθρεμπορίας (πρώτο ερώτημα).

– Αν η λαθρεμπορία μπορεί να τιμωρηθεί με κύρωση «της ίδιας φύσεως και του ίδιου ύψους» ανεξάρτητα από το εάν διαπράχθηκε εκ προθέσεως ή εξ αμελείας (δεύτερο ερώτημα).

37. Υπενθυμίζεται ότι στον VU επιβλήθηκαν κυρώσεις για παράβαση του άρθρου 233, παράγραφος 1, του τελωνειακού νόμου. Η διάταξη αυτή προβλέπει κυρώσεις για την εισαγωγή στη Βουλγαρία εμπορευμάτων μέσω των εθνικών συνόρων χωρίς τη γνώση ή την άδεια των τελωνειακών αρχών. Στη διάταξη αυτήν εμπίπτει η περίπτωση της παράλειψης παροχής στις τελωνειακές αρχές των πληροφοριών που προβλέπει το άρθρο 15 του τελωνειακού κώδικα [5]. Δεν τηρείται η υποχρέωση αυτή αν οι παρεχόμενες πληροφορίες είναι ψευδείς ως μη ανταποκρινόμενες στο πραγματικό περιεχόμενο των εμπορευμάτων.

38. Μολονότι κάτι τέτοιο δεν διευκρινίζεται στην απόφαση περί παραπομπής, εντούτοις προκύπτει ότι τα μεταφερόμενα εμπορεύματα, με προέλευση από την Τουρκία, προορίζονταν για τη Σερβία, ενώ η Βουλγαρία δεν αποτελούσε παρά μόνο χώρα διαμετακόμισης. Στην περίπτωση αυτή, η ευρωπαϊκή ρύθμιση που εφαρμόζεται πρωτίστως είναι το άρθρο 158 του τελωνειακού κώδικα.

39. Σύμφωνα με το εν λόγω άρθρο, τα εμπορεύματα που πρόκειται να υπαχθούν σε τελωνειακό καθεστώς (με εξαίρεση το καθεστώς ελεύθερης ζώνης) πρέπει να καλύπτονται από κατάλληλη τελωνειακή διασάφηση (παράγραφος 1) και να υπόκεινται σε τελωνειακή επιτήρηση από τη στιγμή αποδοχής της εν λόγω διασάφησης και έως τη στιγμή που εξέρχονται από το τελωνειακό έδαφος της Ένωσης ή εγκαταλείπονται υπέρ του Δημοσίου ή καταστρέφονται ή έως τη στιγμή ακύρωσης της τελωνειακής διασάφησης (παράγραφος 3).

40. Σύμφωνα με το άρθρο 233, παράγραφος 3, του τελωνειακού κώδικα, ο μεταφορέας εμπορευμάτων που διακινούνται στο πλαίσιο καθεστώτος διαμετακόμισης υποχρεούται να προσκομίζει άθικτα τα εμπορεύματα στο τελωνείο προορισμού εντός της προβλεπόμενης προθεσμίας και σύμφωνα με τα μέτρα που έχουν ληφθεί από τις τελωνειακές αρχές για να εξασφαλίζεται η εξακρίβωση της ταυτότητάς τους [6].

41. Κατά την άποψη του αιτούντος δικαστηρίου, η οποία δεν αμφισβητείται ούτε είναι αναγκαίο να ελεγχθεί στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας, η παράβαση της υποχρέωσης υποβολής αξιόπιστης διασάφησης όσον αφορά τα εμπορεύματα που μετέφερε ο VU στο πλαίσιο του καθεστώτος διαμετακόμισης συνιστά παράβαση από το πρόσωπο αυτό του άρθρου 15 του τελωνειακού κώδικα [7].

[5] Οι αρχές διαπίστωσαν ότι ο VU είχε μεταφέρει εμπορεύματα εμπορικού χαρακτήρα και ποσότητας χωρίς τη γνώση και την άδεια των τελωνειακών αρχών μέσω των εθνικών συνόρων και τα εισήγαγε στη Βουλγαρία, διαπράττοντας με τον τρόπο αυτόν το αδίκημα της τελωνειακής παραβάσεως της «λαθρεμπορίας», διότι δεν είχε προηγουμένως εκπληρώσει την υποχρέωση να δηλώσει γραπτώς τα μεταφερόμενα εμπορεύματα. Για τη διοικητική αρχή, το γεγονός ότι ο VU είχε δηλώσει προφορικά ότι τα εμπορεύματα που μετέφερε ζύγιζαν συγκεκριμένο βάρος δεν πληρούσε τα χαρακτηριστικά του όρου «δήλωση», δεδομένου ότι η δήλωση περιλαμβάνει εξαντλητική, ακριβή και σαφή αναγραφή των μεταφερόμενων ειδών και της ποσότητας κάθε είδους σε γραπτή τελωνειακή διασάφηση. Η αρχή έκρινε ότι ο VU δεν επέδειξε την απαιτούμενη επιμέλεια: σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, η αμέλεια δεν αποκλείεται ως μορφή υπαιτιότητας κατά τη διάπραξη παράβασης.

[6] Η υποχρέωση προσκόμισης των εμπορευμάτων «άθικτων» συνεπάγεται την υποχρέωση να προσκομίζονται όπως ακριβώς μνημονεύονται στη σχετική διασάφηση και, συνεπώς, στην αναγραφόμενη ποσότητα.

[7] Ο οδηγός είναι εκείνος που προσκομίζει στις τελωνειακές αρχές τα σχετικά έγγραφα και πληροφορίες για τα εμπορεύματα που μεταφέρει.

42. Σύμφωνα με το άρθρο 15, παράγραφος 1, του τελωνειακού κώδικα, κάθε πρόσωπο που συμμετέχει άμεσα ή έμμεσα στη διεκπεραίωση τελωνειακών διατυπώσεων ή σε τελωνειακούς ελέγχους παρέχει, στις τελωνειακές αρχές αυτές, όλα τα απαραίτητα έγγραφα και πληροφορίες στην κατάλληλη μορφή, και όλη την απαιτούμενη βοήθεια για τη διεκπεραίωση αυτών των ενεργειών ή ελέγχων.

43. Σύμφωνα με το άρθρο 15, παράγραφος 2, του τελωνειακού κώδικα, η υποβολή τελωνειακής διασάφησης καθιστά το ενδιαφερόμενο πρόσωπο υπεύθυνο για την ακρίβεια και την πληρότητά της, καθώς και για τη γνησιότητα, την ακρίβεια και την ισχύ κάθε εγγράφου που συνοδεύει τη διασάφηση.

44. Σύμφωνα με το άρθρο 42 του τελωνειακού κώδικα, κάθε κράτος μέλος προβλέπει κυρώσεις για μη συμμόρφωση με την τελωνειακή νομοθεσία, οι οποίες είναι αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές.

45. Το αιτούν δικαστήριο ζητεί από το Δικαστήριο να αποφανθεί συγκεκριμένα σχετικά με το αν η επιβληθείσα κύρωση συνάδει, αφενός, με το άρθρο 15 του τελωνειακού κώδικα, όσον αφορά τη *μορφή υπαιτιότητας* της παράβασης, και, αφετέρου, με το άρθρο 42, παράγραφος 1, του ιδίου κώδικα, όσον αφορά την *αναλογικότητα* της ίδιας της κύρωσης.

46. Προκειμένου να δοθεί απάντηση στο πρώτο από τα ερωτήματα αυτά, πρέπει να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι, κατά το Δικαστήριο:

– Η μη τήρηση της υποχρέωσης που προβλέπει το άρθρο 15, παράγραφος 1, του τελωνειακού κώδικα συνιστά «παράβαση της τελωνειακής νομοθεσίας», κατά την έννοια του άρθρου 42, παράγραφος 1, του εν λόγω κώδικα.

– «Η έννοια αυτή [η παράβαση της τελωνειακής νομοθεσίας] δεν αναφέρεται αποκλειστικά σε δόλιες δραστηριότητες, αλλά περιλαμβάνει κάθε παράβαση της τελωνειακής νομοθεσίας της Ένωσης, *ανεξαρτήτως του αν η παράβαση έχει διαπραχθεί εκ προθέσεως ή εξ αμελείας* ή ακόμη και χωρίς οποιαδήποτε παράνομη συμπεριφορά εκ μέρους του ενδιαφερόμενου φορέα» [8].

47. Το ίδιο ισχύει, ιδίως, όπως παρατήρησε η Επιτροπή, για τη μη τήρηση της προβλεπόμενης στο άρθρο 158 του τελωνειακού κώδικα υποχρέωσης υποβολής τελωνειακής διασάφησης κατάλληλης για το συγκεκριμένο τελωνειακό καθεστώς.

48. Από την παραδοχή αυτή προκύπτει ότι ο δόλος δεν αποτελεί υποχρεωτικό στοιχείο της υποστάσεως του αδικήματος της λαθρεμπορίας. Όταν η παράβαση του άρθρου 15, παράγραφος 1, του τελωνειακού κώδικα διαπράττεται εξ αμελείας, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να επιβάλλουν κύρωση σύμφωνα με το άρθρο 42 του εν λόγω κώδικα.

49. Η κύρωση πρέπει, σε κάθε περίπτωση, και όσον αφορά την παρούσα διαδικασία, να είναι αναλογική, όπως απαιτεί το άρθρο 42, παράγραφος 1, του τελωνειακού κώδικα.

50. Το ζήτημα που θέτει το αιτούν δικαστήριο με το δεύτερο ερώτημά του στην υπόθεση C-372/23 δεν αφορά τόσο το ζήτημα της αναλογικότητας υπό στενή έννοια όσο το κατά πόσον η κύρωση πρέπει να προσαρμόζεται στη μορφή υπαιτιότητας.

[8] Απόφαση της 23ης Νοεμβρίου 2023, J. P. Mali (C-653/22, EU:C:2023:912, σκέψη 29 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Η υπογράμμιση δική μου.

51. Συγκεκριμένα, το αιτούν δικαστήριο εμμένει στη μορφή υπαιτιότητας, η οποία εξετάζεται πλέον σε σχέση με το άρθρο 42, παράγραφος 1, του τελωνειακού κώδικα, δηλαδή από τη σκοπιά της κύρωσης και όχι πλέον από τη σκοπιά του προσδιορισμού των στοιχείων της υπόστασης του αδικήματος.

52. Ωστόσο, το ουσιαστικό πρόβλημα παραμένει το ίδιο, δηλαδή το κατά πόσον συνάδει με τον τελωνειακό κώδικα εθνική ρύθμιση που χαρακτηρίζει ως τελωνειακή παράβαση μια συμπεριφορά που διαπράχθηκε λόγω της μη επίδειξης της δέουσας επιμέλειας (πρώτο ερώτημα) και επιβάλλει για την παράβαση αυτή κύρωση χωρίς να διακρίνει μεταξύ εξ αμελείας και εκ προθέσεως συμπεριφοράς (δεύτερο ερώτημα).

53. Επομένως, το ερώτημα δεν είναι κατά πόσον η επίμαχη στην κύρια δίκη κύρωση ήταν αναλογική με βάση το συγκεκριμένο ύψος της ή με βάση άλλες περιστάσεις, αλλά με βάση το αν η παράβαση διαπράχθηκε εκ προθέσεως ή εξ αμελείας.

54. Πράγματι, το αιτούν δικαστήριο υπογραμμίζει ότι η παράβαση, «ανεξάρτητα από το εάν διαπράχθηκε εκ προθέσεως ή εξ αμελείας, μπορεί να τιμωρηθεί με κύρωση της ίδιας φύσεως και του ίδιου ύψους». Κατά την άποψη του δικαστηρίου, θα ήταν πράγματι «δυσανάλογο» να μη γίνεται διάκριση μεταξύ της εκ προθέσεως και της εξ αμελείας παράβασης.

55. Η όλως δευτερεύουσας σημασίας αναφορά στην αναλογικότητα της επιβληθείσας κύρωσης δεν πρέπει να αποπροσανατολίσει. Στην πραγματικότητα, το ζήτημα είναι αν τιμωρείται μόνο η εκ προθέσεως λαθρεμπορία και υπό ποιες προϋποθέσεις.

56. Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, τα επιτρεπόμενα από την εθνική νομοθεσία μέτρα επιβολής κυρώσεων δεν πρέπει να βαίνουν πέραν του μέτρου που είναι αναγκαίο για την επίτευξη των σκοπών που θεμιτώς επιδιώκονται με τη νομοθεσία αυτή και δεν πρέπει να είναι υπέρμετρα σε σχέση με τους εν λόγω σκοπούς [9].

57. Επομένως, «οι τελωνειακές αρχές […] πρέπει να λαμβάνουν υπόψη, τόσο για τον νομικό χαρακτηρισμό της ενδεχομένως διαπραχθείσας παράβασης όσο και για τον καθορισμό, κατά περίπτωση, των κυρώσεων λόγω μη τήρησης της επιβαλλόμενης τελωνειακής νομοθεσίας, όλα τα κρίσιμα στοιχεία, συμπεριλαμβανομένης, εάν υφίσταται, της καλής πίστης του διασαφιστή, προκειμένου να διασφαλίζεται ότι οι κυρώσεις είναι αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές» [10].

58. Η σημασία της καλής πίστης για τη στάθμιση της έκτασης των κυρώσεων δεν συνεπάγεται ότι αυτές επιτρέπονται μόνον σε περίπτωση εκ προθέσεως παραβάσεων. Όπως προεκτέθηκε, η έννοια της «παράβασης της τελωνειακής νομοθεσίας», κατά το άρθρο 42, παράγραφος 1, του τελωνειακού κώδικα, καλύπτει κάθε παράβαση της εν λόγω νομοθεσίας, ανεξαρτήτως του αν η παράβαση διαπράχθηκε εκ προθέσεως ή εξ αμελείας.

59. Εν κατακλείδι, θεωρώ ότι στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα της υπόθεσης C-372/23 πρέπει να δοθεί η ίδια απάντηση με το πρώτο: δεδομένου ότι ο δόλος δεν αποτελεί υποχρεωτικό στοιχείο της υποστάσεως του αδικήματος της λαθρεμπορίας και δεδομένου ότι η απλή παράβαση του άρθρου 15, παράγραφος 1, του τελωνειακού κώδικα αρκεί για να επιβληθεί κύρωση βάσει του άρθρου 42 του εν λόγω κώδικα, το δίκαιο της Ένωσης δεν αποκλείει την επιβολή κυρώσεων στις περιπτώσεις που οι παραβάσεις δεν τελούνται εκ προθέσεως.

[9] Απόφαση της 4ης Μαρτίου 2020, Schenker (C-655/18, EU:C:2020:157, σκέψη 43).

[10] Απόφαση της 8ης Ιουνίου 2023, Zes Zollner Electronic (C-640/21, EU:C:2023:457, σκέψη 62).

60. Το Δικαστήριο επιβεβαίωσε την ερμηνεία αυτή του άρθρου 42, παράγραφος 1, του τελωνειακού κώδικα, κάνοντας δεκτό ότι, σε περιπτώσεις παροχής ανακριβών πληροφοριών στο πλαίσιο τελωνειακής διασάφησης, είναι δυνατή η επιβολή διοικητικού προστίμου, παρά την καλή πίστη του οικείου επιχειρηματία [11].

61. Η απάντηση αυτή δεν αναιρεί το γεγονός ότι, κατά τον καθορισμό της προσήκουσας κύρωσης, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όλα τα κρίσιμα στοιχεία (συμπεριλαμβανομένης, ενδεχομένως, και της καλής πίστης του δράστη), ώστε η επιβαλλόμενη κύρωση να κλιμακώνεται, κατά το μάλλον ή ήττον, εντός του πλαισίου που έχει προβλέψει ο εθνικός νομοθέτης [12].

Β. Δήμευση σε περίπτωση παράβασης της υποχρέωσης παροχής πληροφοριών στις τελωνειακές αρχές (πρώτο και δεύτερο προδικαστικό ερώτημα στην υπόθεση C-717/22, πανομοιότυπα με το τρίτο και το τέταρτο προδικαστικό ερώτημα στην υπόθεση C-372/23)

62. Συνοπτικώς, με τα ερωτήματα αυτά τα αιτούντα δικαστήρια διερωτώνται σχετικά με τα ακόλουθα:

– Εάν μπορεί να επιβληθεί δήμευση ως παρεπόμενη διοικητική κύρωση σε περίπτωση «λαθρεμπορίας».

– Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης, εάν μπορεί να δημευθεί περιουσιακό στοιχείο που ανήκει σε τρίτο πρόσωπο, διαφορετικό από τον δράστη και, ειδικότερα, στις περιπτώσεις που ο δράστης δεν διέπραξε την παράβαση εκ προθέσεως.

63. Το άρθρο 42, παράγραφος 2, του τελωνειακού κώδικα δεν απαριθμεί εξαντλητικώς τις «μορφές» (είδη) διοικητικών κυρώσεων που επιβάλλονται από τα κράτη μέλη. Τούτο προκύπτει από το γράμμα της διάταξης αυτής, η οποία χρησιμοποιεί κατά την ενδεικτική απαρίθμηση των μορφών αυτών την έκφραση inter alia [«μεταξύ άλλων»] [13] ή παρόμοιες εκφράσεις.

64. Όπως έχει επανειλημμένως κάνει δεκτό το Δικαστήριο, «ελλείψει εναρμονίσεως της νομοθεσίας της Ένωσης στον τομέα των κυρώσεων που επιβάλλονται σε περίπτωση μη τηρήσεως των προϋποθέσεων που προβλέπει σύστημα το οποίο έχει θεσπιστεί με τη νομοθεσία αυτή, τα κράτη μέλη είναι αρμόδια να επιλέγουν τις κυρώσεις που θεωρούν κατάλληλες». Λογικώς, τα κράτη μέλη «οφείλουν […] να ασκούν την αρμοδιότητα αυτή τηρώντας το δίκαιο της Ένωσης και τις γενικές αρχές του» [14].

[11] Απόφαση της 23ης Νοεμβρίου 2023, J. P. Mali (C-653/22, EU:C:2023:912, διατακτικό): «Το άρθρο 42, παράγραφος 1, [του τελωνειακού κώδικα] δεν αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση η οποία, σε περίπτωση ελλείμματος τελωνειακών δασμών λόγω παροχής ανακριβών πληροφοριών στο πλαίσιο τελωνειακής διασάφησης σχετικά με εισαγόμενα στην Ευρωπαϊκή Ένωση εμπορεύματα, προβλέπει διοικητικό πρόστιμο το οποίο αντιστοιχεί, κατ' αρχήν, στο 50 % του εν λόγω ελλείμματος και επιβάλλεται παρά την καλή πίστη του οικείου επιχειρηματία και τις προφυλάξεις που αυτός έλαβε, δεδομένου ότι το ποσοστό αυτό του 50 % είναι σαφώς χαμηλότερο από εκείνο το οποίο προβλέπεται σε περίπτωση κακής πίστεως του εν λόγω επιχειρηματία και, επιπλέον, μειώνεται σημαντικά σε ορισμένες περιπτώσεις που καθορίζονται στην εν λόγω ρύθμιση […]».

[12] Φαίνεται ότι στην υπό κρίση υπόθεση επιβλήθηκε στον VU η ελαφρύτερη κύρωση. Το γεγονός αυτό δεν καθιστά το ερώτημα απαράδεκτο, όπως προβάλλει η Ισπανική Κυβέρνηση, δεδομένου ότι το ερώτημα του αιτούντος δικαστηρίου βαίνει πέραν της διαπίστωσης αυτής.

[13] Πρόκειται για την έκφραση στη λατινική γλώσσα που χρησιμοποιείται στην αγγλική και στην ισπανική απόδοση. Στη γαλλική απόδοση χρησιμοποιείται η λέξη «notamment», στην πορτογαλική απόδοση χρησιμοποιείται το επίρρημα «nomeadamente» και στη γερμανική και στην ιταλική απόδοση χρησιμοποιούνται, αντιστοίχως, οι εκφράσεις «unter anderem» και «tra l'altro».

[14] Απόφαση της 4ης Μαρτίου 2020, Schenker (C-655/18, EU:C:2020:157, σκέψη 42).

65. Τούτων δοθέντων, φρονώ ότι η δήμευση μπορεί να προβλέπεται ως παρεπόμενη διοικητική κύρωση σε περιπτώσεις όπως η επίμαχη, δηλαδή σε περίπτωση παράβασης του άρθρου 15, παράγραφος 1, του τελωνειακού κώδικα [15].

66. Ο ίδιος ο τελωνειακός κώδικας επιβάλλει (άρθρο 198) στις εθνικές τελωνειακές αρχές την υποχρέωση να λαμβάνουν όλα τα απαραίτητα μέτρα για τη διάθεση των εμπορευμάτων στις περιπτώσεις που μία από τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στην τελωνειακή νομοθεσία δεν έχει εκπληρωθεί. Μνημονεύει ρητά μεταξύ των μέτρων αυτών τη δήμευση και την πώληση ή την καταστροφή των εν λόγω εμπορευμάτων.

67. Επομένως, είτε ως διοικητική κύρωση (άρθρο 42 του τελωνειακού κώδικα) είτε ως απαραίτητο μέτρο σε περίπτωση μη εκπλήρωσης τελωνειακής υποχρέωσης (άρθρο 198 του ίδιου κώδικα), η δήμευση των κατασχεθέντων εμπορευμάτων, σε περιπτώσεις όπως η προκείμενη, επιτρέπεται από το δίκαιο της Ένωσης [16].

68. Ζήτημα μπορεί να τεθεί ως προς το κατά πόσον η συγκεκριμένη δήμευση είναι νόμιμη, ασφαλώς όμως όχι ως προς το αν πρόκειται για μέτρο συμβατό, αυτό καθεαυτό, με τη νομοθεσία της Ένωσης.

69. Όσον αφορά τη δήμευση περιουσιακών στοιχείων που ανήκουν σε καλόπιστο τρίτο και όχι στον δράστη, το Δικαστήριο έχει κρίνει κατηγορηματικά: «Λαμβανομένης [...] υπόψη της αισθητής προσβολής των δικαιωμάτων των προσώπων την οποία συνεπάγεται η δήμευση περιουσιακού στοιχείου, ήτοι της οριστικής απώλειας του δικαιώματος ιδιοκτησίας επ' αυτού, επισημαίνεται ότι, όσον αφορά καλόπιστο τρίτο, ο οποίος δεν γνώριζε και δεν μπορούσε να γνωρίζει ότι το περιουσιακό του στοιχείο χρησιμοποιήθηκε για τη διάπραξη αδικήματος, η δήμευση συνιστά, σε σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό, δυσανάλογη και ανεπίτρεπτη επέμβαση η οποία θίγει την ίδια την υπόσταση του δικαιώματος ιδιοκτησίας του» [17].

70. Από τα στοιχεία που παρέσχον τα αιτούντα δικαστήρια δεν μπορεί να συναχθεί με βεβαιότητα αν τα δημευθέντα εμπορεύματα ανήκαν πράγματι σε τρίτο πρόσωπο που ενεργούσε καλόπιστα, σύμφωνα με τα προεκτεθέντα.

71. Από όλα τα στοιχεία προκύπτει ότι αυτά τα εμπορεύματα δεν ανήκουν στον VU (δηλαδή στον μεταφορέα στον οποίο επιβλήθηκαν κυρώσεις), καίτοι δεν προκύπτει ότι αμφισβητήθηκε η νομιμοποίησή του για την προσβολή της δήμευσης. Αντιθέτως, ανήκουν στη Sistem Lux, προσφεύγουσα στην ένδικη διαφορά στην οποία αφορά η υπόθεση C-717/22.

[15] Η δήμευση που προβλέπεται στην απόφαση-πλαίσιο 2005/212 δεν εφαρμόζεται λόγω αντικειμένου στην περίπτωση, όπως η προκείμενη, κατά την οποία η τελεσθείσα πράξη δεν στοιχειοθετεί ποινικό αδίκημα. Βλ. απόφαση της 9ης Μαρτίου 2023, Otdel «Mitnichesko razsledvane i razuznavane» (C-752/21, EU:C:2023:179, σκέψεις 42 έως 48 και διατακτικό).

[16] Τα αιτούντα δικαστήρια λαμβάνουν ως δεδομένο ότι, εν προκειμένω, η δήμευση επιβλήθηκε ως παρεπόμενη κύρωση και για τον λόγο αυτόν τα ερωτήματά τους αφορούν την ερμηνεία του άρθρου 42 του τελωνειακού κώδικα, σε συνάρτηση με το άρθρο 233, παράγραφος 6, του τελωνειακού νόμου, το οποίο αφορά την επιβολή κυρώσεων. Στην πράξη το αποτέλεσμα είναι το ίδιο είτε εφαρμόζεται το άρθρο αυτό είτε το άρθρο 198 του τελωνειακού κώδικα, όπως θα εκτεθεί και στη συνέχεια. Εν πάση περιπτώσει, τα αιτούντα δικαστήρια δεν ζητούν την ερμηνεία του άρθρου 198 του τελωνειακού κώδικα.

[17] Απόφαση της 14ης Ιανουαρίου 2021, Okrazhna prokuratura – Haskovo et Apelativna prokuratura – Plovdiv (C-393/19, EU:C:2021:8, σκέψη 55).

72. Ωστόσο, σύμφωνα με τις παρατηρήσεις των τελωνειακών αρχών [18] και της Βουλγαρικής Κυβέρνησης [19], η Sistem Lux είναι ο κύριος οφειλέτης του καθεστώτος διαμετακόμισης στο οποίο υπόκεινται τα δημευθέντα εμπορεύματα. Αν αυτό ισχύει, πράγμα που εναπόκειται στα αιτούντα δικαστήρια να διαπιστώσουν, η Sistem Lux δεν μπορεί να χαρακτηρισθεί αυστηρώς ως «τρίτος».

73. Από τους ισχυρισμούς της τελωνειακής αρχής οι οποίοι παρατίθενται στην απόφαση περί παραπομπής σχετικά με την υπόθεση C-717/22 [20] προκύπτει ότι η διοικητική απόφαση περί επιβολής δήμευσης ελήφθη λόγω της μη τήρησης εκ μέρους της Sistem Lux των τελωνειακών υποχρεώσεών της όσον αφορά τα κατασχεθέντα εμπορεύματα. Εάν το αιτούν δικαστήριο δεχθεί την άποψη αυτή, μια τέτοια παράβαση θα μπορούσε να επισύρει δήμευση, σύμφωνα με το άρθρο 198 του τελωνειακού κώδικα.

74. Εν κατακλείδι, ακόμη και αν η Sistem Lux δεν έχει διαπράξει τη συγκεκριμένη παράβαση που καταλογίστηκε στον VU, έχει ωστόσο παραβεί ίδια υποχρέωση, η οποία θα μπορούσε να δικαιολογήσει την επιβολή της δήμευσης.

V. Πρόταση

75. Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, προτείνω να δοθεί στο Rayonen sad Svilengrad (περιφερειακό δικαστήριο Svilengrad, Βουλγαρία) και στο Administrativen sad Haskovo (διοικητικό δικαστήριο Haskovo, Βουλγαρία) η εξής απάντηση:

«Το άρθρο 15 του κανονισμού (ΕΕ) 952/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Οκτωβρίου 2013, για τη θέσπιση του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα, σε συνδυασμό με το άρθρο 42, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού αυτού,

έχει την έννοια ότι:

1) Ο δόλος δεν συνιστά υποχρεωτικό στοιχείο της υποστάσεως του αδικήματος της λαθρεμπορίας.

2) Εθνική ρύθμιση μπορεί να προβλέπει τη δήμευση των εμπορευμάτων ως παρεπόμενη κύρωση που επιβάλλεται στα πρόσωπα που διέπραξαν διοικητική παράβαση μη συμμορφούμενα προς τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στην τελωνειακή νομοθεσία».

[18] Σημείο 48 των γραπτών παρατηρήσεων της περιφερειακής διεύθυνσης του τελωνείου Burgas.

[19] Σημείο 48 των γραπτών παρατηρήσεων της Βουλγαρικής Κυβέρνησης.

[20] Σημείο 7.3 της απόφασης περί παραπομπής, στην οποία παρατίθεται η άποψη της περιφερειακής διεύθυνσης του τελωνείου Burgas.